Тема 4: Сутність та зміст особистісної готовності осіб з особливими потребами до інтеграції в суспільство.

ПЛАН

1. Адаптивні можливості осіб із особливими потребами
2. Основні типи адаптаційного процесу
3. Труднощі людей із особливими потребами у міжособистісній взаємодії

Ключові поняття: *Адаптація, інтеграція, адаптаційний процес.*

1. Адаптивні можливості осіб із особливими потребами

Проблема адаптації та інтеграції особистості до критичних ситуацій суспільства ще з давніх часів привертала увагу вчених. На сучасному етапі розвитку науки підвищився інтерес до цієї проблеми у зв'язку зі збільшенням стресогенних чинників. Виникає необхідність адекватної адаптації людини в соціальних умовах, що її оточують, і тому особистість повинна постійно звертатися до свого «Я», удосконалювати знання про себе з метою більш деференційованного регулювання поведінки.

Психологічна адаптація визначає оптимальну збалансованість людини і суспільства на рівні особистості, що дозволяє реалізовувати актуальні потреби та пов'язані з ними значимі цілі. Дослідження психологічної адаптації допомагає вирішити практичні й теоретичні завдання психології, такі як проблеми онтогенетичного розвитку, становлення психічної діяльності та її перебудови у разі зміни умов оволодіння новими видами діяльності. При цьому, адаптивні зміни призводять до формування адаптивних характеристик особистості, способів оволодіння діяльністю, адаптивних реакцій.

Зараз все більше уваги приділяється проблемам інтеграції в суспільство людей із особливими потребами, розробки психологічних програм, спрямованих на успішну їх адаптацію та інтеграцію у різноманітних сферах життєдіяльності.

Феномен адаптації в психології розглядається як комплексна й міждисциплінарна проблема, що об'єднує різноманітні рівні існування особистості.

Можна стверджувати, що поняття «адаптація» є одним з основних компонентів при вивченні особистості, тому що саме механізми адаптації, вироблені в процесі еволюції, забезпечують можливість існування її в постійно мінливих умовах зовнішнього середовища.

2. Основні типи адаптаційного процесу.

Незважаючи на наявність численних визначень даного явища, об'єктивно існує кілька проявів адаптації, яка дозволяє стверджувати, що адаптація – це, по-перше, властивість організму, по-друге, процес пристосування до мінливих умов середовища, суть якого полягає в досягненні одночасної рівноваги між середовищем і організмом, по-третє, результат взаємодії в системі «людина-середовище», по-четверте, мета, до якої прагне організм.

Основні типи адаптаційного процесу формуються залежно від структури потреб, мотивів особистості та її психологічних властивостей.

Ефективність соціально-психологічної адаптації суттєво залежить від того, наскільки адекватно особистість сприймає себе й свої соціальні зв'язки. На психологічному рівні адаптація здійснюється за допомогою успішного прийняття рішень, прояву ініціативи, прийняття відповідальності, адаптації результатів передбачуваних дій тощо Соціальна адаптація – це процес ефективної взаємодії із соціальним середовищем, у ході якого особистість опановує механізми соціальної поведінки та засвоює його норми, що мають адаптивне значення. Соціально-психологічна адаптація виступає і як засіб захисту особистості, за допомогою якого послабляються й усуваються внутрішня психічна напруга, занепокоєння, дестабілізаційні стани, що виникають у людини при взаємодії з іншими людьми, суспільством у цілому.

Проблема соціальної адаптації осіб із особливими потребами в спеціальній психології вивчається у межах теорії соціальної реабілітації та інтеграції.

3. Труднощі людей із особливими потребами у міжособистісній взаємодії.

До соціальної дезадаптації можуть призвести труднощі у міжособистісній взаємодії з навколишнім середовищем.

Можна виділити такі особливості, що утруднюють взаємодію з навколишнім світом і собою:

1. Недовіра до оточення.
2. Підвищена сенситивність.
3. Підвищений рівень нейротизму.
4. Знижена фрустраційна толерантність.
5. Недостатнє усвідомлення себе як особливої людини.
6. Емоційно-соматичний дискомфорт, що виражається в постійній напрузі, пов'язаній з невизначеністю навколишньої дійсності й неможливістю її адекватно оцінити.

7. Прагнення бути корисним суспільству, схильність до співробітництва, до компромісу при вирішенні різних ситуацій.

8. Прийняття відповідальності за події, які відбулися з ними.

9. Високий емпатійно-комунікативний потенціал, що усвідомлюється ним як на емоційному, так і на поведінковому рівні.

10. Занижена самооцінка.